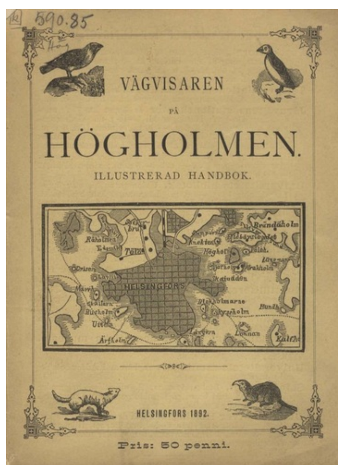

Vägvisaren

på

Högholmen

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk av Petrus Nordmann (1858-1923) har hämtats i en komplett digitalisering på **Helsingfors stadsbibliotek** av Ralph E. i januari 2017.

Från en tidigare ofullständig digitalisering, utförd av **Nationalbiblioteket i Helsingfors** och anpassad för Projekt Runeberg i september 2015 av Ralph E, finns de urklippta bilderna fortfarande kvar.

Jfr. den **finska utgåvan *Opas Korkeasaarella***.

VÄGVISAREN

på

HÖGHOLMEN.

ILLUSTRERAD HANDBOK.

HELSINGFORS 1 892.

SO penni.

Underrättelser för turister.

Postkontoret, Nikolaigatan 6, hålles söckendagar öppet för mottagning af försändelser kl. 10 f. m.—8 e. m., för utdelning kl. 8 f. m.—li e. m. samt sön- och hälgdagar kl. 8—11 f. m.

Telegrafstationen, Glogatan 1, öppen hela dygnet. Filialkontoret, S. Magasinsgatan 4, öppet kl. 9 f. m.—9 e. m.

Järnväg-ens stationskontor är öppet kl. 7 f. m.—

8 e. m.; sön- och hälgdagar kl. 7—10 f. in. Godsmagasinet sommartid kl. O f. m.—7 e. m., vintertid kl. 8 f. m. —6 e. m. Tabell öfver järnvägstrafiken tillhandaliålles allmänheten till ett pris af 25 penni i stationskontoret.

Tullkammaren, N. Magasinsgatan 2, hålles under segla-tionstiden öppen kl. 9—2 och 5—7 e. m.; vintertid kl. 10—2 och 5—G e. ra.

Universitetets bibliotek, Unionsgatan 36, står öppet för utlåning kl. 12—3 e. m. Läsrummet kan besökas kl. 10—3 e. m. alla hälgfria dagar; sommartid endast onsdagar och lördagar samma tid.

Folkbiblioteket, Richardsgatan 3, öppet hvardagar kl. 5—8 e. m.; sön- och hälgdagar kl. 4—7 e. m.; sommartid kl. 6—9 e. m. Läsesalen med inhemska och utländska tidningar är tillgänglig kl. 10 f. m.—9 e. m. Om söndagarna stänges den en timme tidigare.

Cygnæi galleri, Brunnsparken 17, öppet alla dagar från kl. 10 f. m.

Konstflitföreningens museum i Ateneum vid Järnvägstorget hålles öppet onsdag, lördag och söndag kl. 12—3 e. m.

Konstföreningens samlingar i Ateneum hållas öppna alla dagar kl. 12—3 e. m.

Studentafdelningarnas etnografiska museum,

Unionsgatan 20, hålles öppet onsdag och fredag kl. 1—3 e. m., söndag 12—3 e. m.

Universitetets samlingar, se härom i Adressbok för Helsingfors.

Ständerhuset, Statsarkivet m. fl. offentliga byggnader kunna lämpligast beses på förmiddagarna efter aftal med vaktmästaren på stället.

Utsikten Öfver Helsingfors och dess omgifningar kan lämpligast betraktas från Södra brandtornet, tillgängligt kl. 2—3 e. m., från Observatoriibärget eller platsen invid Vattenborgen i Djurgården.

* I^ögholmen.

1. Isbjörn.

2. Skäl.

3. Björnborgen.

4. Trana.

5. Paviljong.

6. Roffåglar.

7. Gräfsvin.

8. Måi-il.

9. Järf.

10. Arbetarebostad.

11. .Kaniner.

12. Skogsfåglar.

13. Härmelin.

14. Turturdufvor.

15. Sångfågelbur.

16. Trädgårdsm. bostad.

17. Uthus.

18. Restauration.

19. Hjortgård.

20. Kägelbana.

21. Marsvin.

22. Brunn. i

23. Räfbnr.

24. Utterbur.

25. Sjöfågelbur.

26. Simhus.

27. Vaktens bostad.

28. Väntsal.VÄGVISAREN

på

HÖGHOLMEN.

Innehåll:

En plankarta. Beskrifning öfver Högholmen. Den zoologiska trådgården. Skildringar ur djurens lif. Illustrationer. Annonser.

HELSINGFORS 1892, SÖDERSTRÖM & C:o,

FÖRLAGSAKTIEBOLAG.HELSINGFORS, J. SIMELII ARFVINGARS BOKTRYCKERI AKTIEBOLAG, 1892.

Högholmen.

Högholmen är belägen på ett afstånd af 1 $^1/_2$ kilometer från Helsingfors. Färden dit ut tar hvarken med ångbåt eller roddbåt lång tid i anspråk. Man stiger ombord invid Kanaltorget på den farkost man valt, far utmed stranden af Skatudden, på hvilken ryska kyrkan, länehäktet och militärkasernen resa sig, passerar förbi den lilla Tjärholmen, och är ett par minuter senare framme vid målet.

Högholmen, som har en areal af omkring 45 tunnland, företer en rik omväxling af högre och lägre belägna ställen. Den sydvästra sidan är den högsta, och därifrån har man vid vackert väder en vidsträckt, förtjusande utsikt öfver staden, Sveaborg, skärgården och Finska viken. Den omvårdnad, som under de sista tiderna kommit holmen till del, förtager i någon mån intrycket af att marken vore oländig; jordmånen, som till största delen består af rödsand, är dock ytterst ofruktbar. Tusentals lass af växt-mylla hafva därför släpats dit för att möjliggöra anläggning af gräsmattor och plantering af parkträd. Af naturen är Högholmen beväxt med asp, tall, en och ett fåtal björkar. G-ranar funnos äfven fordom, men de blefvo bortstulna och sålda som julträd i staden. —

Innan vi följa läsaren på en vandring kring ön, vilja vi till först meddela

Ett blad ur Högholmens historie.

Högholmen, som hör till den skärgård, som under-lyder Helsingfors stad, var för ett tiotal år sedan ganska illa beryktad. Mindre lämpligt sammansatta sällskap företogo utfärder till holmen och anstälde där dryckesgillen i det gröna. Under sådana förhållanden förblef holmen obesökt af den största delen af allmänheten i staden, men

detta ändrades i och med det styrelsen för Utskänkningsaktie-bolaget af staden den 1 april 1882 på arrende (460 mk.) öfvertog holmen och beslöt att förvandla den till en folkpark. Arbetena i och för holmens planering och förskönande vidtogo omedelbart. Men därjämte upptogs, när några år förgått, en ny vidtgående plan, som, då den blifvit"ut-förd, i väsentlig mån ökade trefnaden på holmen.

I november 1888 inlämnade löjtnant Aug. Fabritius, som lifligt intresserade sig för anläggningen af en zoologisk trädgård invid Helsingfors, ett förslag i detta syfte till styrelsen för Utskänkningsaktiebolaget. Han redogör däri för den erfarenhet man vunnit vid djurgården i Köpenhamn och stannar vid förslaget, att man till djursamlingarna här-städes skulle anskaffa sådana härdiga arter, hvilka kunde trifvas i vårt kalla klimat. Undantag härifrån borde endast en grupp apor bilda,"och skulle för deras räkning ett skildt aphus uppföras.

Med anledning af ofvannämda förslag tillsattes en komité, bestående af magister V. Öhberg, apotekaren Axel Ahnger, hofrådet W. Dittmar, löjtnant Aug. Fabritius och professor J. A. Palmén. Dessa herrar utarbetade ett längre betänkande, hvarur vi meddela följande sammandrag.— 5 —

Beträffande först nyttan öfverhufvud af en zoologisk trädgård härstädes, har komitén enhälligt omfattat den åsikt att inrättandet af en zoologisk trädgård bör kunna blifva af ganska stor betydelse och gagn för Finlands raskt uppåtgående hufvudstad. Den hälsosamma och kraftiga invär-kan dylika inrättningar själffallet äro egnade att utöfva på intresset för naturstudier ocli särskildt för djurlifvets växlande företeelser, borde redan tala tillräckligt till förmån för saken. Det har vid den stegrade betydelse, som i vår tid alt mera börjat tillerkännas de naturhistoriska vetenskaperna vid undervisningen, med allt större klarhet [-framstått]- {+fram- stått]+} nödvändigheten af att allmänheten och specielt ungdomen bereddes tillfälle till iakttagelse af djurvärlden i lefvande tillstånd i stället för att blott vara inskränkt till deras framställning i ord och bild. — Det bör icke förbises, att dylika inrättningar skänka äfven den obildade betraktaren möjlighet till iakttagelse af djurens lefnadsvanor och ett rikt material till eftertanke samt bereda därigenom arbetarebefolkningen förströelse af vida ädlare art än beklagligtvis nog de flesta andra, de under sin arbetsfria tid uppsöka. — Vidkommande programmet för en zoologisk trädgård i Helsingfors biträder komitén fullkomligt förslagsställarens åsikt att densamma bör hufvudsakligast inskränkas till djur af vår inhemska fauna, kanske med undantag utaf djur från länder med liknande klimat, liksom också med undantag utaf de utländska djur, som för inrättningen välvilligt stämda personer skänka till densamma. Inrättandet af ett aphus afstyrkes äfven; detta hufvudsakligast på grund af de ofantligt höga kostnaderna, men därjämte äfven på grund af de stora svårigheter, som i vårt kalla klimat möta hål-— 6 —

landet af de till denna djurgrupp hörande ytterst ömtåliga •djuren. Såsom ett exempel på dessa svårigheter anför komitén, att, enligt hvad några dess ledamöter vid ett besök på våren 1889 i Petersburgs zoologiska trädgård inhämtade, af omkring etthundra apor, som under sommaren funnits i trädgården, till vintern återstod blott ett tiotal.

Komitén föreslog vidare, att en summa om 36,000 mark skulle beviljas af Utskänkningsaktiebolagets vinstmedel for att man omedelbart skulle kunna vidtaga alla nödiga åtgärder för inrättandet af en zoologisk trädgård. Denna skulle förläggas till „Djurgården" till den öster om järnvägsbanken och norr om Alppaviljongen belägna dälden. Trädgårdsföreningen hade för sin del förklarat sig villig att afstå all från dess område erforderlig mark, och man hoppades, att stadsmyndigheterna skulle göra det samma. Detta skedde dock ej, och sålunda blef det alternativa förslaget, framstäldt af hr Aug. Fabritius, godkändt. Den zoologiska trädgården förlades till Högholmen, som bolaget innehade på arrende.

Mot denna plats hade man visst anmärkt, att den var utsatt för hafsvindar, led brist på sötvatten samt var höst och vår svårtillgänglig, men dessa olägenheter hafva icke visat sig så särdeles stora i jämförelse med de betydande förtjänster Högholmen äger. Holmen är nämligen stor, vacker och äger kripëràd mark. Af den har redan mycket gjorts och än mera kan göras. Dess läge ett stycke från staden i en fager omgifning gör att den blifvit Helsingforsboarnes käraste plats för utfärder. Många söndagar har man beräknat att besökarenas antal Öfverstigit 15,000 personer. Och att dessa under de sista åren i såhög grad ökats, beror till väsentligaste del af det prydliga

skick, hvari holmen genom Utskänkningsbolagets försorg blifvit försatt. Om planeringsarbetenas omfattning kan man göra sig ett begrepp, då man hör, att bolaget den 31 december 1891 hade under närmast föregående nio år utgifvit den betydande summan af 312,892 mark 48 penni. Härtill bör läggas 97,967 mk 82 p., utgörande kostnaderna för uppförda byggnader och 36,000 mk, hvilken summa utanordnats för anläggningen af den zoologiska trädgården.

Låt oss nu företaga ett ströftåg kring ön.

Vi lämna ångbåtsbryggan och vika af längs strandvägen till vänster. Ett stycke längre bort på bärgktøcken står en tät grupp af människor, hvilkas glada skratt]Qøkar oss att påskynda stegen. Vi träda fram och Anna, att det är isbjörnen „Finke", som är föremålet för skrattsalvorna; dess klumsiga rörelser på land och kvicka svängningar i vatten åskådas med förtjusning. Spörjer man oss ön* Finkes härkomst, kunna vi upplysa, att] den år 1890 inköptes för 800 kronor (420 mark) från Hammerfest i Norge. —~ Vi lämna nu den vattendrypande smutsgula nalle, kasta en blick på] skälen — om en sådan för tillfället befinner sig på platsen invid — och} klifva uppför backen mot det ställe, där den tegelröda björnborgen reser sig. Äfven här finna vi talrika åskådare, hvilka betrakta de brödtiggande landbjörnarnes upptåg. Familjen består af fader „Grischka" — inköpt från Petersburg — och damerna „Mischa" och „Mascha". Då detta skrifves, vet man ej än med säkerhet, huru många ungar familjen består sig; dessa hafva ej än lämnat det halmfylda idet i bärgsgrottan. Ar kl. ungef.6 på eftermiddagen, då vi stå utanför björnborgen, få vi se, hvilka väldiga portioner hafrevälling nallarne kunna förtära. Under somrarna behöfva de alls ej på söndagarna få någon annan traktering än den välvilliga åskådare bestå i riklig mängd. Endast undantagsvis få landbjörnarna kött, hvaraf deras släkting Finke dagligen förtär inemot 5 kilo. Feta idar och braxnar samt sälspäck äro dennas läckerbitar.

Ill. O. B.[O. Behrens] „Finke“ på Högholmen.

Från krönet af klacken, där björnborgen står, är det endast några steg till den inhägnad, inom hvilken tranorna träda sina långa steg i moraset. Deras föda består af bröd, fisk och — tranbär.

Önska vi nu hvila några ögonblick, sä- erbjuder paviljongen en behaglig plats. Ögat kan härifrån fägna sig åt den vackra vidsträckta utsikten öfver nordöstra delen af staden, holmarna Knekten, Sumparn och Blåbärslandet samt Sörnäs lastageplats. Vi stiga åter ned och följa med vägen, mot holmens nordligaste del. Här utsträcker sig den 70 meter långa och 40 meter breda rengården. Den är uppehållsort vinter och sommar för en renoxe, en renko och en årsgammal på holmen född kalf.

Under det vi vandra längs den vackra strandvägen mellan asparna, kasta vi en blick öfver den lilla lummiga Paloholmen och styra sedan våra steg upp till den stora roffågelburen, hvilken denna vår för första gången tages i besittning af örnar, falkar, ugglor m. fl. I närheten finna vi bostäderna för gräfsvinet, mården och järfven. De sistnämnda mätas med kött, hvaremot gräfsvinet som allätare håller till godo med fisk, rotfrukter, äppel o. s. v. Om dessa skygga djur ej för tillfället visa sig, må vi akta oss att med käppar, paraplyer eller stenar oroa eller skrämma dem, utan hällre återkomma om en stund; kanske de då titta fram. Återvända vi sedan till planen framför arbetarebostaden (i denna förvaras fåglarna under vintern) så se vi här inom ett lågt stakett skaror af hvita, gråa och mångbrokiga, lättfotade kaniner skutta fram. Vid vägen fram mot holmens midt reser sig skogsfåglarnas höga gallerbur; dess inbyggare växla dock så ofta, att vi ej riskera att uppräkna, hvilka som nu uppehålla sig där. I närheten finnes en mindre bur för sångfåglarna.

Hermelinens lilla koja står för tillfället tom, efter att dess sista inbyggare, som själf bitit ihjäl fyra andra af10 —

samma art, dött. Hermelinerna, hvilka måhända i högre grad än många andra däggdjur älska friheten, trifvas icke väl i fångenskap. Förbi platsen med blomsterrabatterna styra vi sedan kosan mot restaurationslokalen, där matservering äger rum och förfriskningar serveras under sommaren. Vintertid kan man i trädgårdsmästarens bostad erhålla en värmande kopp kaffe.

Önskar man skaffa sig motion, så finnes en kägelbana i närheten, och efter slutförd kägelkastning kan man ge sig i väg till holmens östra del, där invid simhuaet ett uppfriskande hafsbad står en till buds.

Fortsätta vi sedan vandringen i den zoologiska trädgården, så kunna vi lämpligast nu gå ned till stängslet, som skyddar dofhjortarna. Dessa skygga kräk draga sig som oftast undan till sitt stall, men ger man sig till tåls och undviker att bullra, får man nog se de vackra djuren närma sig. Deras föda består af gräs och något litet hafre. På vägen ner mot stranden passera vi förbi marsvinens vistelseort, räfburen och komma så till utterns bassin. I denna vistas sedan ett par år tillbaka uttern „Mimmi", hvilken argsint som han är icke fått göra bekantskap med den tama uttern „Matti". Denne är icke bofast på ön, utan vistas därstädes endast tidtals. Senaste vintern logerade den tillsammans med en katt, en hare och en igelkott, och de fyra djuren trifdes ypperligt i samma rum. Till sist stanna vi utanför hägnaden, som omger sjöfågeldammen. På dess yta och stränder ser man gi-upper af svanor, änder, ankor och -gäss.

Efter att vi sålunda betraktat djursamlingarna, återstår det att afsluta promenaden kring holmen och besökapaviljongerna i dess högbärgiga västra del. Besväret att klifva upp för stentrapporna är ringa mot den njutning åskådandet af den vackra utsikten skänker. Från västra paviljongen kan man äfven få en öfverblick af lifvet på Högliolmen sådant det ter sig till exempel en vacker söndagseftermiddag. Båtar komma och fara; på stränderna hvimlar det af folk. Längs gångarna röra sig promenerande; här och där sitta mellan träden grupper af arbetarefamiljer, hvilka belåtna spisa ur sina medhämtade matkorgar. Under järngallren — som genom Utskänknings-bolagets vänliga försorg blifvit utsatta — flammar elden, och kaffepannan puttrar sin kända visa i takt med våg-skvalpet mellan strandstenarna. Glada barn leka i gröngräset, och belåtna pappor och mammor fröjda sig öfver deras friska skratt. Några timmars ostörd vistelse ute i fria naturen lämnar alltid ett litet tillskott på hälsans konto, och medvetandet af att vara skild från bullret och bråket i den kvalmiga staden värkar uppfriskande. För mången Helsingforsbo, som af sitt arbete året om är bunden vid staden, utgöra utfärderna till Högholmen alt hvad som bestås af vistelse „på landet". Det är därför ej att undra på, om holmen blifvit stadsboarna kär. Men äfven turister från när och Q ärran hafva uttalat sin fägnad öfver besöken och förklarat, att holmen med dess anläggningar utgör en förädlad pärla i det skärgårdsband, som omslingrar Finlands unga, fagra hufvudstad.

*

Den zoologiska trädgården.

Vi hafva redan tidigare i boken anfört, huru planen för den zoologiska trädgården uppgjordes och sattes i värket. Intresset för djursamlingarna har på många håll visat sig synnerligen lifligt. Talrika exemplar af många olika djursorter hafva godhetsfullt blifvit skänkta till Högholmen, och skaror af besökare hafva under nästan alla tider af året infunnit sig för att betrakta djuren.

Vården af dessa har varit anförtrodd åt trädgårdsmästaren, biträdd af tvänne manliga och en k.vinlig djurskötare. Tillsynen öfver djursamlingen har styrelsen för Utskänkningsaktiebolagetj uppdragit åt löjtnant Aug. Fairitius, som i denna sin egenskap af intendent lämnar upplysningar angående den zoologiska trädgården och emottager gåfvor till densamma. —

För deras räkning, hvilka önska erhålla närmare besked om djuren, meddela vi i det följande korta redogörelser om de skilda arternas lefnadssätt och vanor. Tilläggas bör dock, att då förändringar ofta inträffa, läsaren icke kan vänta sigatt *Vägvisaren på Högholmen* skall med nödvändighet kunna utpeka *alla* de djur, hvilka möjligen förefinnas på holmen i det ögonblick han besöker densamma. Ett par af de vanligaste djuren, räfven och hermelinen, finnas — då detta skrifves — ej på Högholmen, men vi hafva likväl upptagit skildringar från deras lif, då exemplar af dessa djurslag antagligen åter snart skola anskaffas.

Isbjörnen.

Ursus maritimus.

(Köpt för 300 kronor den 1 dec. 1890 från Hammerfest i Norge genom bemedling af konsul Finkenhagen.)

Isbjörnen, som vistas i polartrakterna, såsom t ex. invid Spetsbärgen, Novaja Semlja, Sibiriens och Nord Amerikas kuster, är genom sin kroppsbyggnad och sin uppehållsort hänvisad till ett helt annat lefnadssätt än sin nära anförvandt landbjörnen. På fast mark är han ovig, ehuru uthållig i sina rörelser, men i det våta elementet är han i stället fullt hemma. Hans späckmassa bär upp honom i vattnet, och obehindradt simmar han långa sträckor, ja man har stundom anträffat honom ända till 40 mil från land. Isbjörnen dyker så förträffligt, att han ute i hafvet kan fånga den snabba laxen, men han lefver dock hufvudsakligen af skälar och hvalrossar, i nödfall af hafsväxter. Genomlist och öfverrumpling bemäktigar han sig sitt rof. När han utsett en vid sin vak sofvande skäl till byte, smyger han sig långsamt och försiktigt framåt samt ligger orörlig, om skälen därvid skulle vakna och visa sig orolig. Då han kommit tillräckligt nära, kastar han sig öfver sitt rof med pilens hastighet.

Ill. O. B.[=O. Behrens] Isbjörn, som fångat en skäl.

Isbjörnen anfaller icke, eller åtminstone högst sällan, människor och sätter sig icke till motvärn, om han anfalles, icke ens om han blir sårad.En del isbjörnar ligga i dvala under vintern, andra däremot äro i rörelse under hela året. Exemplaret på Högholmen är ett bevis på det senare.

Landbjörnen.

Ursus arctos.

(Två hon-exemplar skänkta $^{24}/_{9}$ 1888 af arkitekt F. Mieritz. En hane inköpt $^{9}/_{5}$ 1890 från Zoologiska trädgården i S:t Petersburg.)

Björnen förekommer ännu inom större delen af vårt land, ehuru han genom ifrig förföljelse alt mera aftager till antal och undantränges till de mera otillgängliga ödemarkerna. Han bebor uteslutande stora, vilda, af myrmarker och moras upp-fylda skogar, där han i vanliga fall lefver alldeles ensam inom ett begränsadt område, hvarför det också är högst sällan, som man anträffar flere björnar i sällskap. Honan har dock merendels ungarna med sig, till dess de blifvit 2 till 3 år gamla; då få de på egen hand söka sig skydd och uppehälle.

Om sommaren lifnär sig björnen nästan uteslutande af föda ur växtriket Om han dock fått smak för varmblodiga djurs kött, föredrager han denna föda, men förtär dessutom fisk, insekter, larver m. m.

Trots sin till utseendet klumpiga kroppsbyggnad klättrar björnen dock med mycken vighet i*Ill. O. B.[=O. Behrens]* Björnborgen.träden, tack vare sin muskelstyrka och de stora och skarpa klor, hvarmed han blifvit utrustad. I vattnet simmar han snabt och med stor uthållighet

Sitt ide börjar björnen tillreda i November, och i medlet af samma månad går han i vinterkvarter. Under vintermånaderna förtär han ingen föda och är därför, då han om våren går upp, vanligen ganska mager. Idet tillreder han ganska konstlöst i en bärgsklyfta, i en jordhåla eller under rötterna af ett kullfallet träd, dit han som bädd släpat granris, ljung och mossa.

Björnen vill lefva i fred, och får han vara ostörd i sitt rike, så gör han föga skada. Att han stundom utbildas till ett blodtörstigt rofdjur, beror enligt tillförlitliga uppgifter därpå, att i. skogen betande nötkreatur, om de blifva honom varse, sällan betagas af rädsla och fly, utan förmodligen förlitande på sina horn, anfalla honom i afsikt att köra bort honom. Att björnen under sådana omständigheter använder sin oerhörda styrka är ej att undra på och, såsom tidigare nämts, föredrager han köttföda framför hvarje annan. Om han engång fått smak på sådan, blir han då en s. k. „slagbjörn".

Huru hög ålder Nalle kan uppnå, känner man icke med säkerhet. Man har dock uppgifvit hans högsta ålder till omkring 30 år.

Trana.

Grus cinerea.

(2 exemplar, det ena skänkt af folkskoleinspektorn, mag. V. Öhberg, det andra af vicehäradshöfding Lang i Jyväskylä.)

Trana.

Denna vackra och ståtliga fågel häckar inom de flesta delarna af vårt land samt dessutom i mellersta Europa och norra Asien. Inom detta sitt häckningsområde bebor hon slättbygden eller tundrans stora träsk eller moras och utväljer i dem ställen, som äro beväxta med lågt starrgräs samt under alla omständigheter erbjuda henne en vidsträckt utsikt. Hon lifnär sig med allehanda ämnen ur växtriket samt med maskar och insekter.

Tranans alla rörelser äro vackra, hvarje yttring af hennes jämförelsevis |högt stående andliga begåfning fängslar. Med lätta, prydliga och dock afmätta steg samt vanligen lugn och värdig hållning går tranan sin väg; utan möda höjer hon sig med ett . eller två språng från marken, svingar sig därefter med några få slag af de kraftfullavingarna upp till den nödiga höjden och flyger sedan med hals och ben rakt utsträkta stadigt och snabt oaflåtligt mot ett bestämdt mål. Hennes klokhet år beundransvärd. Hastigare än någon annan vadare lär hon sig känna förhållandena och att rätta sig efter dem. Hvarje särskild trana tänker alltid på sin säkerhet, och en skara af dessa fåglar utställer regelbundet vakter, som det åligger att sörja för allas gemensamma säkerhet. Oroas en skara, utsänder den spejare och kunskapare, innan den åter begifver sig till det ställe, hvarest den stördes.

Så försiktigt tranan äfven undviker människan, så länge fågeln är fri, så innerligt sluter hon sig till henne, om hon upptages och tämjes. I sin ägare ser hon icke allenast en husbonde, utan äfven en vän, och bemödar sig att tillkännagifva detta, i det hon följer honom lika troget som en hund.

I likhet med öfriga vadare äro äfven tranorna flyttfåglar. De flytta i stora skaror, som strängt iakttaga en kilformig flygordning och endast stundom kretsande upplösa sig i oordnade hopar, måhända äfven h. o. h. sänka sig till marken för att söka föda, men ingenstädes uppehålla sig länge, utan fortsätta åter sin väg. Deras skaror följa en viss riktning och låta endast af ovanliga företeelser förmå sig att afvika från den. I södern, där de tillbringa vintern, vistas de vid stränderna af floder och sjöar.

Renen.

Rangifer tarandus.

(Tre exemplar, två köpta från Ijo socken, ett födt på Högliolmen.)

Lappar med renar.

Renen är utan gensägelse den viktigaste arten inom hjortfamiljen, ty hela folkstammar hafva honom att tacka för sitt uppehälle. Den höga norden i både gamla och nya världen är renens hem. Ehuru egentligen tillhörande de nordligaste delarna af vårt land, vandrar han om vintern genom de skogrika ödemarkerna på gränsen mot Ryssland ända till nordstranden af Ladoga.*Ill. O. BEHRENS* Renarna på Högholmen.Renen är icke stationär, utan ströfvar från en trakt till en annan, mellan skogarna och tundrorna för att söka passande föda. Denna utgöres af allehanda örter, svampar, gräs, kvistar och bark samt om vintern hufvudsakligen af renlaf.

Vildrenen uppehåller sig i allmänhet ofvanför skogsregionen, där snöfälten vanligen ligga ständigt kvar, men går

emellanåt ner i de högre belägna fjälldalarna. Han träffas ofta i större skaror, är mycket skygg och har ytterst fint väderkorn, går därför gärna mot vinden, är snabb i sitt lopp, klättrar med lätthet bland klippor och säges äfven simma skickligt.

Sedan urminnestider har renen hållits som husdjur af åtskilliga polarfolk. De tama renarna utgöra lapparnas förnämsta rikedom, och somliga lappar hafva hjordar, uppgående till flere tusental af dessa djur. Till samma grad af tamhet som vanliga husdjur har renen på långt när icke kommit, utan lefver i ett slags halfvildt tillstånd, hvarför lapparna äro i hög grad beroende af sina renhjordars lust att ströfva omkring. Vid hjordarnas vaktande äro hundar oundgängliga, också hållas sådana till större eller mindre mängd af renägarne. Af den tama renen finnes i norra Europa två raser: skogsrenen, som är större och äges af sådana lappar, som uppehålla sig endast i skogsregionen, och fjällrenen, hvars ägare under vår, sommar och höst vistas inom det skoglösa området, hufvudsakligen för att undvika renens värsta fiender, myggor och bromsar.

Gräflingen eller Gräfsvinet.

Meles taxus.

(Gåfva från kejserliga jaktparken i Gatschina.)

Ill. Av P. x. Gräflingen.

Gräflingen bebor större delen af Europa och finnes äfven i Asien på ungefär samma breddgrader. Inom vårt land förekommer han ända upp till Österbotten. Hans boningsplatser utgöras af jordkulor eller s. k. gryt, som han utgräfver med sina långa och skarpa klor under någon bärghäll, stor sten eller i en sandås. Till liggstället eller lyan, hvilken är beklädd med mossa, löf, torrt gräs o. d., föra ganska många rör, hvilkas utgångar väl kunna ligga hundra steg från hvarandra. I allmänhet begagnar han dock ej mera än ett eller högst två rör för in- och utgång. De öfriga gångarna befordra luftväxlingen eller användas såsom tillflyktsorter,om fara hotar. I sitt bo tillbringar gräflingen dagen året om och den kalla årstiden hela dygnet i en mer eller mindre djup sömn.

Gräflingen är allätare, d. ä. hämtar sin föda både ur väst- oeh djurriket. Genom att bidraga till förminskandet af små, skadliga gnagare gör han mycken nytta, ehuru han väl äfven kan anses göra någon skada genom att uppgräfva plantor af löfträd.

Skogsmården.

Mustela martes.

Skogsmården förekommer öfveralt i Europa, där sammanhängande skogar finnas och dessutom i mellersta Asien och i södra Sibirien. I mellersta och norra Sibirien ersättes han af en annan art inom samma släkte, zobeln. Gamla och täta barrskogar utgöra skogsmårdens förnämsta tillhåll. I likhet med andra mårddjur jagar han nästan uteslutande om natten; under dagen hvilar han sig i ihåliga träd eller i gamla ekorr- eller kråkbon.

Skogsmården är i hög grad liflig och snabb i sina rörelser samt klättrar i träden med utomordentlig färdighet. I detta afseende öfverträffas hon icke af något af de däggdjur, som med honom bebo samma skogar. På trästammar, såväl släta som skrofliga, löper han uppåt ech nedåt, springer med beundransvärd säkerhet längs grenarna ochhoppar med lätthet från ett träd till ett annat närstående. För skogshushållningen måste man anse honom såsom nyttig, emedan han förföljer ekorrarna, hvilka i skogen spela ungefär samma roll som råttorna i husen. Men å en annan sida blir han skadlig genom att han utrotar en mängd för skogen nyttiga fåglar äfvensom matnyttigt vildt.

Ill. Av P. x. Mårdar.

Han anfaller och dödar sålunda tjädrar, orrar, hjärpar, ripor, dufvor, änder, och ifrån haren ända till råttan är intet däggdjur säkert för hans angrepp. Till skaplynnet är han ytterst rofgirig och blodtörstig, i det han vanligen ej åtnöjer sig med att tillgripa så mycket han för tillfället behöfver, utan han mördar äfven, då tillfället medgifver,mycket mera. Då skogsmården anfaller ett djur, störtar han sig på detsamma med blixtens snabbhet och måttar siona bett mot halspulsådrorna. Mysslyckas hans första anfall, så förnyas detsamma, till dess han öfverväldigat sitt byte. Fångad som ungg blir mården ganska tam och är sin ägare mycket tillgifven.

Järfven.

Gulo borealis.

Järfven, som tillhör de norra delarna af Europa, Asien och Nord Amerika, har hos oss sitt egentliga stamhåll i Lappland och norra Österbotten, ehuru han någon gång anträffas äfven sydligare.

Järfven är i hög grad glupsk och blodtörstig. Därjämte är han i förhållande till sin storlek utrustad med en styrka och vighet, som sätta honom i stånd att besegra äfven större villebråd. Dock bemäktigar han sig sällan sitt byte genom öppen strid, utan söker vanligen, liksom kattdjuren, på ett försåtligt sätt öfverrumpla detsamma och likasom dessa dödar han, då tillfälle erbjuder sig, vida flere djur än han på en gång kan förtära. Somamrtid tillgriper järfven hufvudsakligen ripor och annan skogsfågel, mindre gnagare och t. o. m. fiskar, ty han är en skicklig simmare. Om vintern följer han däremot såväl de tama som de vilda renarna under deras vandringar på fjällen ochangriper då hälst sådana renar, som af någon anledning skiljt sig från den öfriga hjorden. Stundom går hans djärfhet så långt, att han smyger sig in i lapparnes visthus och tillgriper där förvarade matvaror.

Ill. Av P. x. Järfven.

I forna tider berättade man vidunderliga saker om järfven. Sålunda trodde man icke blott att han var omättlig (däraf namnet „filfras“), utan äfven att de personer, som begagnade järffällar till täcken, under sömnen plågades af en hunger, som föreföll dem omöjlig att stilla samt att begagnandet af en järfsinnspels medförde den olägenheten, att bäraren däraf oupphörligt måste äta och dricka, utan att dock känna ens spår af mättnad.

Bärguf.

Strix bubo.

(Gåfva af apotekar A. Ahnger i Helsingfors.)

Bärgufvens utbredningsområde sträcker sig öfver hela den gamla världens nordliga del, så långt skogar gå åt norr och bärgstrakter finnas åt södern.

Om dagen ser man sällan bärgufven, ty hans färg öfverensstämmer förträffligt med färgen på klippväggar och trädens bark. Om natten får man oftare se honom, och om våren gör han sig bemärkt genom sitt egendomliga och långt skallande skri. Först då natten helt och hållet inbrutit, börjar han sin jakt. Om dagen sitter han orörlig, försänkt i halfslummer i en klipphåla eller i en trätopp.

Ufvens jakt gäller de mest olika ryggradsdjur, både stora och små. Han är om natten lika vig som kraftig och modig samt fruktar därför alls icke att pröfva sin styrka på större varelser. Lika tyst framsväfvande som hans artfränder, stryker han vanligen lågt öfver marken, men lyfter sig äfven till ansenlig höjd och rör sig så snabt, att han vanligen med lätthet fångar en ur sömnen uppskrämd fågel. Det är säkert, att han angriper harar, kaniner, tjädrar, orrar, hjärpar, rapphöns, änder och gäss och således gör stor skada; likväl kan det ifråga sättas, om han ej gör större nytta än skada. Möss och råttor äro nämligen det byte han ifrigast förföljer.

Ingen af våra ugglor hatas så mycket som ufven. Nästan alla dagfåglar, ja till och med några andra ugglor gäckas

och retas med honom, så snart de få se honom. Äfven roffåglar låta förleda sig till största oförsiktighet, om de varseblifva en uf, och korpar och kråkor anfalla äfven ufven med stor oförskräkthet, om de under dagen få sikte på honom.

I fångenskap uthärdar ufven vid lämplig vård många år.

Hafsörn.

Haliaëtus albicilla.

(Gåfva af baron De la Chapelle, Helsingfors.)

Hafsörnen bebor hufvudsakligen hafskusterna, men anträffas äfven vid de större insjöarna. Utom under häckningstiden lefver hafsörnen ganska sällskapligt, hvarvid en lämpligt belägen skog eller klippa utgör samlings- eller sofplatsen.

Hafsörnen jagar alt slags villebråd, som han kan betvinga, och gör äfven ett omfattande bruk af sinai^nakna fötter, som underlätta hans fiske. Igelkotten skyddas lika litet af sina taggar, som räfven af sina tänder, vildgåsen ej mera af sin försiktighet, än doppingen af sin färdighet att dykaunder vågorna. Därjämte är han asätare och står i detta afseende knappast efter gamarna. Fisk utgör dock hufvuddelen af hans föda. I förmåga att störtdyka täflar han med måsar och tärnor.

I bur uppför sig hafsörnen till en början mycket våldsamt, angriper till och med sin väktare, men blir snart tam och träder i värkligt vänskapsförhållande till människan. Man känner flera fall, då hafsörnar lefvat ända till 40 år i bur.

Pilgrimsfalk.

Falco peregrinus.

Denna fågel gör i hög grad skäl för sitt namn, ty han ströfvar omkring i nästan hela världen. Så vet man, att han icke blott bebor den tempererade, utan äfven den nordliga kalla zonen och på tundran rundt omkring polen är han den förherrskande falkarten. Under sina tåg berör han alla Europas, Asiens och Amerikas nordliga länder, genomflyger dessa världsdelar ända till deras yttersta söder och uppträder där under vintermånaderna på sina ställen ytterst talrikt.

Pilgrimsfalken är en modig, stark och ytterst vig fågel. Hans flykt är mycket snabb, med hastiga vingslag, mycket sällan sväfvande, merendels lågt framstrykande öfver jorden. Endast om våren uppsvingar han sig ibland till en ofantlig höjd i luften. Han är en skräck för alla bevingadevarelser från vildgåsen ända ned till lärkan. Bland rapphöns och dufvor anställer han stor förödelse, änderna förföljas med aldrig tröttnande uthållighet, och till och med för kråkorna, som dock kunna försvara sig, är han en fruktansvärd fiende. Den enda fågel, som angriper pilgrimsfalken, ja till-ochmed fördrifver honom från sitt område är lab-ben,' som är bekymrad om sina ungar och genom sin utmärkta flygförmåga kan med framgång oroa honom utan att själf blifva åtkomlig.

På grund af den skada pilgrimsfalken gör, frånkänner man honom hvarje nytta, och jägare och dufägare se i honom sin värsta fiende. Vid sorgfällig vård bibehåller pilgrimsfalken sig åratal i bur och håller till godo med allehanda slags färskt kött, men fordrar mycket föda.

Tornfalken.

Falco tinnunculus.

Tornfalken är äfven en art med vidsträkt utbredning oeh lär därjämte tämligen allmän. Han lefver på slätter, likasom i bärgiga trakter, vare sig dessa äro skogbeväxta eller icke, ty han bebor såväl skogen' som klipporna. Sitt namn har han fått däraf att han gärna bebor förfallna riddarbor-gar, gamla kyrktorn och andra höga byggnader. Man ser honom i rörelse från tidigt på morgonen till sent på aftonen, ofta ännu under djupskymning. Tornfalkens mest omtykta byte utgöres af möss och sorkar, därnäst förtär han insekter. Om han äfven därjämte tillgriper en eller annan småfågel, så måste han dock räknas till våra nyttigaste fåglar.

Kungsörn.

Aqvila chrysaëtus.

(Gåfva af postmästaren A. Lindeman i Uleåborg.)

Ill. W. M.[=W. Meyer] Kungsörn.

Kungsörnen bebor de höga bärgen och de vidsträkta skogarna i Europa och Asien. Det en gång utvalda området fasthåller det förenade örnparet med seghet och lämnar det ej ens under vintern, om traktens rikedom på villebråd tillåter det att stanna. Från boplatsen företager paret dagligen ströftåg, ofta i samma riktning. Därvid håller sig den ena alt jämt på något afstånd från den andra, men likväl i jämnhöjd med denna, så att hvad som undgått den första, desto säkrare måtte falla i klorna på den senare. Så snart båda på detta sätt kommit till ändan af området, höja de sig båda och uppstiga omkring hundra meter eller därutöfver, återvända på denna höjd i motsatt riktning i

— 33 —

vida zigzaglinier och genomsöka sålunda området på det noggrannaste. Likasom de båda örnarna jaga gemensamt, förtära de äfven gemensamt det erhållna bytet, hvarvid ofta strid angående de läckraste bitarna uppstår. Om örnen, kretsande högt uppe i luften, uppspanar ett byte på marken, sänker han sig vanligen först nedåt i skruflinier för att noggrannare taga föremålet i betraktande, men lägger, såsnart detta skett, plötsligt vingarna intill kroppen, störtar sig med långt framsträkta, öppnade klor och med en hörbar susning snedt ned till marken på sitt offer och slår båda fötternas klor i dess kropp. Ehuru örnen visserligen föredrager sådant byte, som han själf dödat, är han — då nöden tvingar — ingen kostföraktare, utan håller t. o. m, tillgodo med as, som redan öfvergått till förruttnelse.

Åt sina ungar egna båda föräldrarna en hän-gifven ömhet, och isynnerhet visar modern dem en stor omsorg. Så länge de ännu äro små, lämnar hon knappast boet, värmer dem, ser till att de ständigt hafva ett torrt läger, och släpar slutligen i förening med hanen af det fångade bytet i öfverflöd till dem.

Från ungdomen uppdragna örnar blifva snart tama och vänliga emot människan och vänja sig så vid sin ägare, att de sakna honom, om han under en längre tid ej infunnit sig hos dem samt hälsa honom med glädjeskri, då han återkommer. Vind och väder in värka föga på dem; dock fordra äfven de, för att i längden bevara sitt välbefinnande, ett

3skyddadt rum, dit de kunna draga sig undan, då de vilja. Under alla omständigheter behöfva de mycket och rent vatten till att dricka och ännu mera för att bada, ty de äro mycket renliga, tåla hvarken på sina fjädrar eller på näbben någon smuts och putsa sig oupphörligt. Vid någorlunda god vård uthärda de många år i fångenskap. Man känner sålunda exempel på örnar, som lefvat öfver hundra år i fångenskap.

Ormvråk.

Buteo vulgaris.

Ormvråken, som är en af våra vanligaste roffåglar, förekommer inom vårt land ända upp till Kaj ana och är lika

vanlig öfver större delen af Europa. Till vistelseort välja paren skogar af alla slag, dock hälst sådana, som omväxla med fält och ängar, men undvika ej häller vidsträkta, öde skogsmarker och stiga högt upp på bärgen. Den öfvade iakttagaren igenkänner ormvråken vid första blicken, fågeln må nu sitta eller flyga. Vanligen sitter han sammankrupen, stödjande sig på ena foten och med den andra sammanböjd och gömd mellan fjädrarna. Flykten är långsam, men lätt, nästan ljudlös och på långa sträckor sväfvande. Då han jagar, håller han sig under skakningar på vingarna ofta en längre tid öfver ett och sammaställe för att på det nogaste genomsöka detta eller taga i närmare ögonsikte ett af honom varseblifvet rof. I mången jägares ögon gäller ormvråken att vara den skadligaste roffågeln och förföljes skoningslöst. Detta dock med orätt. Visserligen är det sant, att han dödar mången hare samt äfven hönsfåglar och småfåglar, men han fångar därjämte ett otal af råttor, möss och sorkar, ormar grodor och insekter. Särskildt är han den värksammaste utrotaren af huggormen.

Hos oss är ormvråken en flyttfågel. På sina tåg bildar han sällskap af 20, stundom ända till 100 individer, hvilka visserligen flyga i samma riktning, men icke bilda några svärmar, utan fördela sig öfver ytor af flere kvadratkilometer. De flyga långsamt framåt och merendels tämligen högt, men finna därjämte tid att för långa stunder stiga uppåt i vida skruflinier.

Bivråk.

Pernis apivorus.

Bivråken liknar till lefnadssätt och uppehållsort den föregående fågeln, men är hos oss vida sällsyntare. Sitt namn har den fått däraf, att den, förutom andra smådjur, äfven förtär bin.*Ill. F. Fispmone Ofeen.* Strandparti från Högholmen.

Apa.

Simia.

(Gåfva af grefve C. M. Creutz, Pärnå.)

Aporna förekomma numera endast i de varma länderna, emedan jämn värme är ett vilkor för deras välbefinnande. Endast några babianer vistas högt upp på högfjällen och fördraga därstädes en större grad af kyla, än man skulle kunna förmoda-Hvarje världsdel har sina egna aparter. I Europa förekommer blott en art, och denna är till och med inskränkt endast till en enda flock, som lefver på Gibraltars klippor i skydd af denna fästnings besättning.

De flesta apor uppehålla sig i skogarna; blott ett mindre antal lefver i klippiga bärgstrakter. Deras kroppsbyggnad antyder, att de liksom blifvit danade för att klättra, och träden äro äfven deras käraste uppehållsställen. Den äkta bärgsapan gör dock härifrån ett undantag. Hon klättrar nämligen ganska oskickligt i träden och bestiger dem därför endast, när nöden någon gång tvingar henne därtill.

Aporna äro onekligen de lifligaste och rörligaste bland alla däggdjur. Så länge de äro ute för att söka sig föda, hålla de sig intet ögonblick stilla, och denna deras rastlösa värksamhet betingas äfven utaf mångfalden af deras födoämnen. Deäro fullkomliga allätare. Frukter, lökar, rötter och andra saftiga växtämnen utgöra deras hufvudsaklig a föda, men insekter försmås icke häller och fågelägg, späda fågelungar o. s. v. äro för dem värkliga läckerheter. Genom att de ofta företaga plundringståg till människans odlingar och där förstöra mer än de förtära, utgöra de i de trakter där de äro talrika ett formligt plågoris.

Apornas samlif är särdeles intressant. Den starkaste medlemmen af hjorden blir anförare och ledare för det hela. Han åtnjuter i hvarje hänseende en obetingad hörsamhet och utöfvar sitt ämbete med stor värdighet. Men i ersättning för denna hörsamhet vakar han också troget öfver sina undersåter säkerhet och befinner sig i följd

däraf alltid i större värksamhet än dessa.

Att aporna lätt kunna tämjas är allmänt kändt, likasom att de kunna läras hvarjehanda konststycken. Ett oblandadt nöje medför dock icke ägandet af en tam apa, emedan hon åstadkommer mycken skada och förargelse, hvartill kommer att de större arterna äro icke så litet farliga, genom att de bitas, då man minst skulle vänta det.

Haren.

Lepus timidus.

Detta allmänt kända djur, som tillhör gnagarnes ordning, finnes öfver hela Finland och Nord Europa, men ersättes i mellersta och södra Europaaf en annan art, den tyska haren. Till uppehållsort väljer haren hälst bebodda och odlade trakter, där löf- och barrskogar omväxla med odlade fält, ängar och betesmarker. På öar och holmar trifves han särdeles väl.

Af naturen är haren ytterst skygg och varsam: hans hörsel är skarp, men syn och lukt tyckas däremot vara tämligen klena. Bland alla våra däggdjur är han ett af de mest snabbfotade, hvilket också väl behöfves, emedan han saknar nästan alla försvarsvapen mot sina många fienders och därför alltid måste söka sin räddning i flykten.

Haren är ett nattligt djur, som sällan är i rörelse om dagen, annat än i sådana trakter, där han är i tillfälle att få lefva ostörd. Han ligger äljes under denna del af dygnet i ett af honom tillredt sofläger, som vanligen befinner sig under en buske, vid en sten, stubbe, tufva o. d., stundom i en fåra på sädesfälten. För att undgå att blifva upptäckt af räfvar och andra fiender, brukar han först gå ett stycke förbi det ställe, hvarest han ämnar lägga sig, samt återvänder därefter i samma spår. Efter att på detta sätt hafva kommit ett stycke på bakvägen, gör han ett långt afsprång tvärt åt sidan, samt därefter ytterligare några väldiga språng än hit än dit, tils han finner något lämpligt liggställe.

Emot aftonen eller sedan skymningen inträdt, lämnar haren sitt läger för att sedermera under natten ströfva omkring och söka sin föda. Hans egentliga löda utgöres af de mest olika grässlag ochörter, hvarjämte han, när fälten äro betäckta af djup snö, angriper träd och buskar. Där han förekommer i större mängd, gör han stor skada genom att på dessa växter afbita knoppar och såväl yngre som äldre skott, äfvensom genom att afskala barken.

Tagen som unge kan haren blifva ganska tam; den vänjer sig vid människors sällskap samt är rätt rolig genom sina löjliga rörelser och upptåg.

Ekorren.

Sciurus vulgaris.

Ekorren är en af de få gnagare, med hvilka människan trädt i närmare förbindelse. I den friska, gröna skogen fröjdar han både unga och gamla, och oaktadt hans många mindre angenäma egenskaper, hålla vi honom gärna i våra rum.

Ekorren är icke öfveralt och alla år lika vanlig, och om han icke rent af är ett vandrande djur, företager han likväl vidsträkta ströftåg. Högstam-miga, torra och skuggiga skogar, synnerligast barrskogar, äro hans käraste tillhåll. Han utgör våra skogars apa och har flere egenskaper, som påminna om dessa oroliga och nyckfulla sydländin-gar. Likasom dessa är han i beständig värksam-het och är mycket ömtålig för köld och fuktighet. Man tror sig hafva funnit, att hvarje ekorre har åtminstone fyra bon, alla omsorgsfullt uppförda och belägna på ställen, som äro skyddade mot blåst.Restaurationslokalen.Sin föda hämtar ekorren hufvudsakligast ur växtriket och utgör denna för det mesta af gran-och tallfrön, knoppar och unga skott. Därjämte är han en stor vän af ägg och plundrar alla fågelbon han kommer öfver under sina ströftåg, hvarvid han ej häller skonar ungarna. För att ej behöfva

företaga längre ströftåg under vintern, samlar ekorren förråd af lämpliga födoämnen på många olika ställen. En ful höst blir vanligen fördärflig för ekorrarna, emedan de då förtära sitt vinterförråd, och, om sträng vinter följer därpå, omkommer en stor mängd af dem.

Så tilltalande än ekorren i många afseenden är, så kan ej nekas att han i skogen gör stor skada, både genom att förtära en stor mängd frön af nyttiga trädslag och genom att afbita knoppar och skott samt afskala barken från träden. Han har emellertid många fiender, hvarför han endast undantagsvis blir i tillfälle att så mycket föröka sig, att de skador han tillfogar skogshushållaren i någon högre grad blifva märkbara.

Kaninen.

Lepus cuniculus.

Kaninen, som hos oss icke är inhemsk, härstammar egentligen från södra Europa, men är för närvarande vild äfven i mellersta Europa och är på många ställen ytterst talrik.

Kaninen trifves bäst i backiga, sandiga trakter, där det finnes klippspringor och kryphål, kort sagdt, där han lätt kan gömma sig. Här lefver han i sällskap, ofta kolonivis, och gräfver sitt tämligen konstlösa bo hälst på soliga platser. Hvarje bostad består af en tämligen djupt liggande kammare med vinkelformigt böjda gångar, hvilka hafva flera öppningar. Hvarje par har sin särskilda bostad och tål där intet intrång af de andra, däremot äro gångarna ofta delvis gemensamma för flera bon. Kaninen ligger om dagen dold i sin håla och kommer först mot aftonen fram för att söka sin föda. Han är därvid mycket försiktig, och vid fara varna djuren hvarandra genom att slå mot marken med bakfötterna, då alla skynda in i sina hål.

Kaninerna äro utomordentligt fruktsamma, så att från årets början ända till oktober ynglar honan hvar femte vecka och får 4—12 ungar hvarje gång. Om man antager att hvarje hona ynglar sju gånger om året och hvarje gång får 8 ungar,' skulle af dessa och deras ättlingar på 4 år blifva en afkomma af 1,274,840 stycken!

Kaninens föda är densamma som harens, men han gör mycket mera skada, emedan han är särskildt begifven på att afgnaga trädens bark. Lyckligtvis har han dock många fiender, såsom iller och mård, ufven och andra ugglor; där dessa djur äro talrika, aftaga kaninerna märkbart i antal.

Det finnes flera afarter af kaninen. Bland dessa förtjänar särskildt framhållas Angöra- ellersilkeskaninen, som har långt, ända till marken hängande, mjukt och sidenglänsande hår, som användes till det finaste garn.

Vanliga marsvinet.

Cavia Cobaya.

Enligt hvad man antager, härstammar marsvinet från Syd Amerika och blef öfverfördt till Europa omkring medlet af 17:de århundradet. Det trifves lätt, blott det får en torr och luftig bostad och är omtykt för sin förnöjsamhet och godmodighet. Det äter alla slags växtämnen, finner sig i alt och fördrager tålmodigt misshandlingar. För att uttrycka välbehag, låter det höra ett slags grymtande läte, hvaraf det fått sitt namn.

Igelkotten.

Erinaceus europæus.

Igelkotten förekommer inom vårt land endast i den sydliga delen och äfven där sällsynt, men är föröfrigt allmän öfver större delen af Europa. Han uppehåller sig hälst i täta busksnår, häckar och skogsbryn, isynnerhet om dessa

gränsa intill odlade fält och trädgårdar. Vid den kalla årstidens inträde går igelkotten i vinterläger, hvilket han åt sig tillrustar af mossa och torra blad under någon häck, trädrot eller sten. På vårenlämnar han icke sitt vintertillhåll förrän nattfrosterna upphört.

Bland rofdjuren anses illern vara igelkottens värsta fiende och därnäst ufven och räfven. Mot dessa sina förföljare skyddas han dock genom sin egenskap att kunna rulla ihop sig klotformigt, hvilket åstadkommes genom spänning af en stor hudmuskel. Frukter och saftiga rötter, frön, smärre däggdjur, fåglar, grodor, snäckdjur, insekter, daggmaskar o. s. v. tjäna igelkotten till föda, och han gör därför mera nytta än skada. Man har velat påstå att igelkotten äfven skulle angripa huggormen och att dennas bett ej skulle skada angriparen. Det senare torde dock knappast vara fallet, utan är det väl sannolikare att striden slutar till igelkottens fördel på grund af det utmärkta skydd dess taggiga pansar förlänar.

Det går mycket lätt att tämja igelkotten, han blir snart hemvan och förlorar inom ganska kort tid all rädsla för människan. På många ställen är han mycket eftersökt såsom råttfångare och användes i synnerhet i sådana magasin, där man ej vill hålla någon katt.

Zebu.

Bos indicus.

(Gåfva från zoologiska trädgården i Hamburg.)

Zebun, som bland mängden af boskapsraser lätt igenkännes på sin fettpuckel öfver manken*Ill. O. B.[=O. Behrens]* Zebun och åsnan.samt på sina korta horn, härstammar från Bengalen, men är numera spridd öfver Asien och Afrika. Af dem anses Braminzebun vara den förnämsta.

Åsna.

Eqvus asinus.

(Gåfva af kommunalrådet G. Schmidt i Maaninga.)

I vildt tillstånd förekommer åsnan i central Asien och Persien. Hon når där nästan hästens storlek och lefver i hjordar, hvilka alt efter årstidernas växling vandra vida omkring. I orienten, där den tama åsnan, likasom hästen, städse åtnjutit en omsorgsfull vård, är hon ett lifligt och villigt husdjur, i Europa hafva däremot ett ogynsamt klimat och dålig behandling samvärkat till att hos åsnan utbilda mindre goda egenskaper, såsom envishet och likgiltighet, hvarjämte hon äfven i andligt afseende är sina asiatiska bröder betydligt underlägsen. — Exemplaret, som finnes å Högholmen, står att hyra som åkdjur för barn.

Hermelinen.

Fœtorius erminea.

Hermelinen eller lekatten, som tillhör vesslornas släkte, är ett af våra minsta rofdjur. Han är vanlig i hela Europa, Nordamerika och norraAfrika. Hermelinen har sitt tillhåll i jordhålor, stenrös, ihåliga träd, uthus o. s. v. och tillreder där ett mjukt läger af mossa, gräs, ull, fjäder o. d. Hans näringsämnen utgöras af de smärre varmblodiga djuren, men han öfverväldigar till och med en fullvuxen hare, genom att bita sig fast i nacken på denna, hvilken han blixtsnabt griper under språnget, till dess att haren, utmattad genom blodförlust och ansträngning, blir hans byte. Blott sällan förtär han ödlor och ormar.

Genom att hufvudsakligen lifnära sig af de små, för kulturväxterna skadliga gnagarne, är hermelinen ett i allmänhet ganska nyttigt litet djur, ehuru dock bör nämnas, att han äfven gör skada genom att angripa och döda nyttiga fåglar. Utom det att han i hönshus och dufslag understundom anställer en icke ringa förödelse, dödar och förtär han många småfåglar, både sådana, som hafva sina bon på marken och sådana, som bygga i ihåliga trän. Oftare än de öfriga vesslearterna jagar han om dagen, isynnerhet vid den tidpunkt, då han har ungar att draga försorg om. I alla sina rörelser visar han styrka i förening med stor vighet och smidighet.

Dofhjort.

Dama platyceros.

(Tre exemplar från zoologiska trädgården i Gatschina.)

Dofhjortens ursprungliga hemland torde varit Medelhafsländerna, såväl södra Europa somsydvästra Asien och norra Afrika. Numera finnes han halftam i djurgårdar i de flesta europeiska länder. Dofhjorten lefver i hjordar och är ej särdeles skygg, så att han ofta midt på dagen visar sig betande ute på öppna fältet. Han påstås hafva sinne för musik, så att — enligt uppgift — äfven vilda dofhjortar låta sig framlockas af valdthornens klang.

Ill. W. MEYER. X.A. Hjortar.

Get.

Hircus domesticus.

Om vår tama gets ursprung är intet med säkerhet bekant, i likhet med hvad förhållandet är med många af våra husdjurs. En ganska sannolikförmodan är dock den, att han skulle härstamma från Bezoargeten, hvilken har en ganska vidsträkt utbredning i västra och mellersta Asiens bärgstrakter. Mera än 40 raser af den tama geten äro bekanta. Af dessa är Kaschmirgeten, hemma i Bukariets och Tibets bärgstrakter, den mest ryktbara för sin fina, dunartade bottenull.

Räfven.

Vulpes vulgaris.

Räfven har en ganska vidsträkt utbredning. Han förekommer icke allenast i hela Europa, utan äfven i Asien och norra Afrika samt tillhör äfven nya världens fauna. Hos oss förekommer han nära nog öfveralt, hvilket är ganska naturligt, då ju en fulländad stråtröfvare, som han onekligen är, bör kunna trifvas öfveralt, där han finner sitt uppehälle.

Hvad förståndsförmögenheterna beträffar, står räfven £ alldeles icke] tillbaka för hunden, och de kroppsliga egenskaper, som han är i besittning af, kunna onekligen fullt mäta sig med dennes.

Om dagen hvilar räfven vanligen i något tätt skogssnår eller på något annat skyddadt ställe och endast under regnig och ruskig väderlek vistas han i sitt underjordiska bo eller lya, dit han äfven plägar taga sin' tillflykt, då han blir jagad och förföljd af hundar.

Med särskildt afseende på skogshushållningen måste man ställa räfven i de nyttiga djurens led,emedan han ifrigt förföljer de små gnagarna och äfven är en svår fiende till de skadliga insekterna. Från landtmannens och jägarens synpunkt måste han däremot betraktas såsom ett svårt skadedjur, på grund af den förödelse han anställer på de mindre husdjuren och matnyttigt vildt.

Ill. W. MEYER, X.A. Varg och räf.

Utlagda försåt undviker räfven med stor skicklighet och det fordrar därför alltid mycken vana, omtanke och försiktighet för att kunna öfverlista honom. Har han någon gång blifvit fast, men lyckligen undsluppit, vet han vanligen att vid ett annat tillfälle akta sig. Mycken öfverdrift torde väl ligga i de många berättelser man har om räfvens list och förslagenhet, men obetingadt måste han dock räknas till de klokaste bland djuren.

Utter.

Lutra vulgaris.

(Gåfva af friherre L. Standertskjükl.)

Ill. Av P. x. Utter.

Uttern, som förekommer i hela vårt land och dessutom i nästan hela Europa samt i mellersta och norra Asien, uppehåller sig såväl vid stränderna af floder och sjöar som äfven vid hafskusten. Under dagen döljer han sig i någon strandhåla eller i sitt bo, från hvilket leda flere gångar, hvilkautmynna dels öfver, men dels och. isynnerhet vid högt vattenstånd, under vattenytan. Undantagsvis hvilar han äfven under dagen på lutande tiästam-mar eller på ur vattnet invid stranden framskjutande stenar. Genast efter skymningens inbrott lämnar han sin hviloplats för att börja sin jakt. I smärre floder simmar han ibland ganska länge från den ena stranden till den andra, stiger ofta till hälften upp ur vattnet, men störtar lika hastigt ned igen, dyker, simmar en stund mot strömmen, stiger upp på stranden, ser sig med krökt rygg omkring och stiger åter ned i vattnet, samt beter sig såsom ett i hög grad oroligt, muntert och lifligt djur. På landet rör han sig tämligen fort och kan till och med i någon mån klättra; men den snabbhet han utvecklar i vattnet måtte vara synnerligt stor, då han där kan bemäktiga sig sådana fiskar som lax och forell. Hans föda utgöres nästan uteslutande af fisk, men han förtär äfven vattensorkar, vattenfåglar, grodor och kräftor. Sitt byte griper han nedifrån, under det han simmar på rygg. I följd af sin glupskhet är han i hög grad skadlig för fisket.

Om uttern fångas såsom späd unge, låter han tämja sig och blir under mild behandling inom kort tid så tam, att han följer sin herre som en hund. Man kan därjämte dressera honom till fiskfångst, så att han på befallning kastar sig i vattnet och därifrån upphämtar åt sin ägare den fisk han möjligen lyckats fånga.

Svan.

Cygnus.

(Gåfva af friherre L. Standertskjöld.)

Med undantag af jordens varmaste delar, bebo svanorna alla zoner, men förekomma talrikast i den norra jordhalfvans tempererade och kalla zoner. De vistas vid sjöar och vattenrika träsk. Sitt bo anlägga de i det inre af landet, men efter rufningstiden vistas de på hafvet.

Till sina andliga förmögenheter stå svanorna icke efter öfriga andfåglar. Mot svagare fåglar äro de ovänliga och elaka, i det de icke sällan oafbrutet förfölja andra simfåglar, angripa dem med raseri och döda dem utan någon anledning, likasom endast för att gentemot dem visa sin öfverlägsna styrka. Makarna visa dock hvarandra en trofast ömhet, och det en gång ingångna äktenskapet gäller för hela lifvet. Honan bygger boet, men hanen hjälper åtminstone till med att framföra materialier till detsamma, hvilka han släpar dit i näbben eller hoptals flottar fram från långa afstånd.

De viktigaste af i Europa förekommande arterna äro Knölsvanen och Sångsvanen, af hvilka endast den senare är hos oss inhemsk. Denna art häckar i de norra och nordöstra delarna af vårt land. Såsom namnet anger är han, i motsats hvad fallet är med simfåglarna öfverhufvud, ensångfågel. Vid hvarje tillfälle låter han höra sina höga,

växlande och rena toner, hvilka tillika äro så starka, att de höras på milslångt afstånd.

De i södra hemisferen lefvande arterna äro antingen helt och hållet eller till en del af sin kropp svarta.

Gäss.

Anser.

(Tre arter tillhöra samlingen, af hvilka *Grågåsen* är en gåfva af fabrikör R. Poschner i Helsingfors, den *Hvitkindade gäss* af d:r J. Warén i Keuru och af stud. K. E. Dahlgrén i Fredrikshamn och *Sädgåsen* af ingeniör Bergroth i Sordavala.)

Gässen äro i mindre grad vattenfåglar än de öfriga andfåglarna och tillbringa en god del af sitt lif på torra landet, ja till och med i träden. Det är svårt att säga, hvarför gässen blifvit utskrikna såsom dumma, då hvarje iakttagelse intygar motsatsen. Alla arter utan undantag äro kloka, försiktiga och vaksamma. I allmänhet äro gässen mycket sällskapliga, och de särskilda familjernas medlemmar hysa för hvarandra stor tillgifvenhet. Ett engång afslutadt äktenskap varar hela lifvet.

Alla gåsfåglar äro företrädesvis växtätare. Med tillhjälp af sin hårda, skarpkantade näbb afbeta de gräs, säd och hvarjehanda grönsaker samt af-skala unga träd.Stamformen för vår tama gås är Grågåsen. Denna häckar vid alla våra kuster, men talrikast inom den norra delen af Bottniska viken.

Mås.

Larus.

Måsarna, af hvilka man känner öfver 60 arter, äro utbredda öfver alla delar af vår jord och lefva på alla haf. Få arter aflägsna sig långt från land, och om detta händer, återvända de alltid snart, hvarför man egentligen måste beteckna måsarna såsom kustfåglar. Oftare än ute på öppna hafvet flyga de inåt landet, följande loppet af större strömmar.

För alla måsar utan undantag bildar fisk en omtykt föda, men många äro äfven ifriga insektätare och dessa tvingas till regelbundna flyttningar, medan de öfriga äfven under vintern finna sin föda där hafvet icke tillfryser. Jämte dessa födoämnen förtära de alla mindre djur, som hafvet härbärgerar, och hvarjehanda affall; de synas vara rent af omättliga.

Måsarnes gestalt och färg äfvensom deras rörelser äro behagliga. De flyga med långsamma vingslag, men sväfva ofta till omväxling länge och vackert, hvarvid de påminna om de bredvingade roffåglarna och utföra alla rörelser med lekande lätthet. De äro störtdykare, d. ä. skjuta från enstörre eller mindre höjd så häftigt ned i vågorna, att de sänka sin lätta kropp under vattenytan.

Under häckningstiden förena sig alla arter till sällskap, som icke sällan växa till skaror, hvilka i oräkneligt antal bebo de s. k. fågelbärgen vid Norra Ishafvets kuster.

Hos oss äro Fiskmåsen, Sillmåsen och Gråtruten de vanligaste arterna.

Kaja.

Corvus monedula.

Kajan är i mellersta och södra Finland ställvis allmän och bebor därstädes hufvudsakligen städernas gamla

kyrktorn eller andra höga byggnader, i hvilkas murar han finner passande häek-ningsställen.

Kajan är en munter, liflig, kvick och klok fågel, som under alla omständigheter vet bevara sitt goda lynne och upplifvar den trakt hon bebor. Hennes flykt är så lätt och kostar så ringa ansträngning, att hon rätt ofta söker sitt nöje i att i luften utföra alla slags djärfva vändningar utan någon särskild anledning.

Insekter af alla slag, snäckor och maskar bilda kajans förnämsta näring. Insekterna plockar hon på fält och ängar eller på de större husdjurens rygg. Plöjaren följer hon förtroendefullt för att i fårorna uppsöka de maskar eller larver, som möjligenkomma i dagen. På gatorna genomletar hon spillnin-gen och framför husen affallet från köket. Råttor fångar hon skickligt och icke mindre kvickt griper griper hon unga fåglar, hvarjämte ägg utgöra en älsklingsrätt.. Slutligen håller hon äfven tillgodo med hvarjehanda växtämnen och? kan därför i trädgårdarna göra ganska| stor skada. Icke dess mindre uppväges den skada hon gör till fullo af hennes nyttiga värksamhet på fält och ängar.

Ingen af kråkfåglarna hålles oftare i fångenskap än kajan, hvars muntra väsende, kvickhet och klokhet samt tillgifvenhet för sin ägare i förening med hennes oförargliga beteende och härmningsgåfva skaffat henne många vänner.

Orre.

Tetrao tetrix.

Orren är i hela vårt land en af de vanligaste hönsfåglarna och har äfven utom detsamma en stor utbredning. Han trifves icke i slutna, välskötta skogar, utan fordrar ursprungliga, flockvis af elden förstörda sådana, äfvensom trakter, som äro rika på låga småbuskar och risväxter. Björkskog föredrager han framför all annan skog; barrskog är således för honom endast en nödfallstillflykt.

Orrens sinnen äro mycket skarpa, hvarjämte han under alla omständigheter är mycket försiktig. Endast ytterst sällan låter han lura sig och tager- 59 —

vanligen det säkra för| det osäkra och söker sin räddning i flykten. Han är "mycket sällskaplig. Könen lefva visserligen åtskiljda, med bilda hvart och ett för sig mer eller mindre talrika skaror. Under vintern slita de stundom mycket ondt i följd af svårigheten att skaffa sig föda, och det händer att de då gräfva långa gångar under snön för att söka något ätbart. Men då våren kommer, vaknar åter deras lefnadslust och redan innan snön smält bort, begynner den s. k. „leken". Orren väljer för sin lek en fri plats i skogen, hälst en liten äng, en trädesåker eller någon afrödjad plats. Tuppen infinner sig på aftonen i platsens närhet, sätter sig i ett träd och spelar där med afbrott, till dess natten inbryter. Tidigt i daggryningen lämnar han sin sofplats och flyttar sig ned på marken.

Där orrarna äro talrika, samla de sig på lämpliga ställen till ett stort antal, mången gång ända till hundra stycken. Den första tuppen, som visar sig på lekplatsen, låter höra några pipande läten, tiger därpå en stund och börjar sedan blåsa, hvarefter ett kuttrande eller kurrande följer. Leken omfattar både spel och dans. Hans rörelser äro häftiga, lifliga och sällsamma. Före kuttrandet håller han stjärten lodrätt och utslagen som en solfjäder, sträcker upp hals och hufvud i vädret, reser pä dessa delars fjädrar samt sänker vingarna, därpå gör han några språng fram och tillbaka, stundom i en krets, och trycker slutligen underkäken så långt ned mot marken, att han ofta rifver af sighalsfjädrarna. Under alla dessa rörelser slår han med vingarna och vrider sig rundt omkring. Ju mera upphetsad han blir, dess lifligare äro hans åthäfvor, och slutligen skulle man tro sig se en vansinnig varelse framför sig.

Fullväxta orrar kunna vid passande vård lefva åratal i fångenskap.

Turturdufva.

Columba turtur.

Turturdufvan, som endast ytterst sällan anträffats inom vårt land, tillhör egentligen södra och mellersta Europa, norra Afrika och vissa delar af Asien.

Turturdufvans väsende är tilldragande. Hennes prydliga rörelser, hennes behag och milda kutt-rande tilltala angenämt iakttagaren, och om han därtill får bevittna den ömhet, hvarmed hanen behandlar sin maka, får han lätt den uppfattningen, att turturdufvan är den älskvärdaste af alla fåglar. Detta är dock icke alldeles riktigt, ty turturdufvan har äfven sina svaga sidor, hvilka framträda vid ett längre iakttagande. — Såsom föda använder hon frön af de mest olika slag. Ungarna kunna utan svårighet uppfödas och blifva snart mycket tama, om man sysselsätter sig med dem.

Pärlhöna.

Numida meleagris.

Pärlhönsen äro hemma i Afrika, men öfverfördes redan under Gamla tiden till Europa och har där såsom husdjur vunnit en stor spridning.

Rapphöna.

Perdix cinerea.

Rapphönan, som är utbredd öfver hela Europa och äfven finnes i vissa delar af Asien, förekommer häckande inom de södra och mellersta delarna af vårt land, åtminstone ända till Kuopio. För att trifvas fordrar hon väl odlade, på omväxling rika trakter, där hon kan slå ner på fälten, men å andra sidan äfven söka skydd i busksnår.

Rapphönan är i klok och förståndig, försiktig och skygg, skiljer väl vän från fiende, vet att tillgodogöra sig sin erfarenhet och visar mycken skicklighet i att foga sig i lifvets olika förhållanden. Hon är sällskaplig, fredälskande, trogen och i stånd till uppoffringar, ytterst öm mot make och ungar, men ådagalägger alla dessa goda egenskaper mera inom familjen i ordets strängaste bemärkelse än emot andra djur och likar af samma art.

Under sin tidigaste ungdom förtära rapphönsen nästan blott insekter, senare därjämte äfvenväxtämnen och slutligen nästan endast dessa sistnämda. Ända till skördetiden drifva flockarna hufvudsakligen omkring på sädesfälten; efter skörden slå de sig ned på potatis- eller kållanden, emedan de där finna det bästa skyddet. På senhösten uppsöka de stubbåkrar och ännu hällre nyplöjda trä-desåkrar, i hvilkas fåror de kunna dölja sig. Vintern är för dem en sorglig tid och om snöskorpan blir så hård, att de ej förmå genombryta den, så dö de af hunger. Under stränga vintrar förlora de all skygghet Jör människan, närma sig byarna, uppsöka i trädgårdar skydd och komma till och med in i förstugorna, då en barmhertig hand er bjuder dem några sädeskorn. Så snart töväder och sol i förening här och där frambragt bara fläckar, äro rapphönsen åter bärgade, och hafva de några dagar efter hvarandra fått äta sig mätta, återvänder äfven den glada lefnadslusten, som så mycket utmärker dem.

Påfågel.

Pavo cristatus.

Påfågeln bebor i vildt tillstånd Ostindien och Ceylon, hvarest han vistas i skogar och snår, hälst i bärgiga trakter. I många delar af Indien anses han såsom en helig fågel, hvars dödande ij infödingarnas ögon gäller såsom ett brott och bringar hvar och en, som gjort sig skyldig härtill, ilifsfara. I närheten af många hindutempel uppehålla

sig talrika flockar af halfvilda påfåglar, hvilkas vård räknas till prästernas skyldigheter. Här blifva de snart medvetna om det skydd, som gifves dem, och de visa för hinduerna knapt större skygghet än de påfåglar, hvilka uppväxt i våra hönsgårdar.

I de delar af Ceylon, där fågeln icke oroas, är han så talrik, att man om dagen kan få se hundrade på en gång och om natten icke kan sofva för det oupphörliga och höga skriket. Praktfullast tager sig påfågeln ut, då han flugit upp i träden, där hans långa släp, som ömsom till hälften döljes bland| bladen, ömsom utbredes, blir en underbar prydnad för själfva trädet.

Såsom en äkta hönsfågel väljer påfågeln sin föda lika väl ur växt- som ur djurriket och är i följd af sin storlek i stånd att angripa äfven större djur, t. ex. ormar.

Påfågeln har mycket länge såsom en tam förekommit i Europa; redan på Aristoteles tid var hon vanlig i Grekland.

Papegoja.

Psittacus.

Papegojorna, af hvilka^närmare 400 arter äro kända, bebo alla världsdelar utom Europa och finnas till största antal inom det heta jordbältet. Ju rikare växtvärlden är, desto talrikare äro de och— 64 —

utgöra i de tropiska skogarne största delen af dessas befjädrade innevånare. De smycka skogarna och låta dem genljuda af sitt skrik.

Utom under rufningstiden lefva de flesta papegojor sällskapligt och ofta i ytterst talrika skaror. De utvälja någon plats i skogen till vistelseort och genomströfva härifrån ett vidsträkt område. Tidigt på morgonen lämna de sin sofplats, öfverfall gemensamt ett träd eller fält för att nära sig af dess frukter. Därvid utställa de vakter, hvilka skola sörja för allas säkerhet och gripa alla på en gång eller åtminstone tätt på hvarandra till flykten, hvarvid de trofast hjälpa hvarandra i faran. Sofplatsen är äfven gemensam. Den kan vara en tät trädkrona, en af hål genomborrad klippvägg eller i ett håligt träd.

Så högljudda papegojorna än vanligen äro, så kunna de nog äfven tiga, om så behöfves. Om någon i sällskapet har märkt en annalkande fara, så ger han ett varnande tecken. Genast tystnar hela skaran, hvar och en drager sig undan till trädkronans midt och klättrar ljudlöst vidare till den sida af stammen, som är vänd från fienden och flyga sedan bort några hundra steg om deras säkerhet sådant fordrar.

Papegojan är den klokaste af alla fåglar, men äfven den nyckfullaste och ombytligaste. I ena ögonblicket är hon såsom tam det älskvärdaste och angenämaste sällskap, i det andra däremot alldeles odräglig. Hon har en skarp urskiljning och ettförträffligt minne samt är därför högeligen läraktig och visar äfven mycken tillgifvenhet, men är å andra sidan äfven ilsken och bakslug samt hänsynslös emot den svagare.

Ill. O. BEHRENS. Stora paviljongen på Högholmen.

De härjningar papegojorna anställa på fälten och i trädgårdarna äro otroligt stora, hvarför de äro en värklig landsplåga i det de på sina ställen till och med omöjliggöra odlingen af vissa fältfrukter.

*

Råd och varningar.

Reta icke djuren och stör dem ej i deras hvila.

Undvik att skrämma dem; medtag därför icke hundar till Högholmen.

Räck aldrig åt djuren olämpliga födoämnen.

Förblif ej en likgiltig åskådare, om något ofog utöfvas af annan person.

Glöm ej att Högholmen är och bör vara ett fridlyst område!

*

Förbindelsen med ***Högholmen*** underhålles med ångslupar, som afgå från Norra hamnen hvarje hel- och halftimme samt oftare om så erfordras.

Annonser.

Helsingfors Utskänknings-aktieboiag

anhåller härmed att få fästa såväl Helsingfors stads befolknings som också den resande allmänhetens uppmärksamhet på nedanstående meddelanden angående de af bolaget för närvarande disponerade öarna

Hög-holmen och Fölisön.

Högholmen,

belägen i Helsingfors norra hamn på ett afstånd af omkr. en kilometer och omfattande en areal af omkring 20 hektar, är anordnad till en folkpark med några mindre samlingar af inhemska eller nordiska djur samt är afgiftsfritt upplåten åt allmänheten såväl hvardagar, som hälg- och söndagar.

Öfverfarten till holmen sker bekvämast och hastigast från Kanaltorget, därifrån regelbunden ångbåtskommunikation under hela sommaren är anordnad åtminstone hvarjo timme, men under helg- och söndagar eller vackra sommardagar äfven flere gånger i timmen.

Enligt aftal med Turholms ångslupsbolag är afgiften för öfverfarten bestämd till 15 penni för fullvuxna och 10 p:i för barn, hvarutom vid köp af flere biljetter rabatt beviljas. På öfriga — samma linje trafikerande — ångslupar äfvensom på roddbåtar, som åtminstone sön- och helgdagar i stort antal erbjudas allmänheten, är afgiften omkring 15—20 penni. Yid färd om vintern från staden till holmen med hyrkusk erlägges i allmänhet 75 penni.

I värdshuset på holmén serveras om sommaren alla dagar frukostar, middagar och sexor till fastställda moderata priser. — Under vintertid är en enklare kaffeservcring anord-nad i trädgårdsmästarebostaden eller värdshuset. Pris per kopp kaffe med bröd 30 penni.

Kägelbanan upplätos till begagnande för en afgift, af 1 mark per timme vid dagsljus och 1 mk 20 p:i vid belysning med ljus eller lampor.

Kröeket-spel stå äfven till allmänhetens förfogande för en afgift af '25 penni i timmen; efterfrågas hos holmvakten.

Simhus finnas inrättade, ett för hvartdera könet, på östra strandon af holmen. Afgifterna utgöra: för hafsbad med skildt afklädningsrum lü penni, utan d:o 5 penni; härtill kommer för handduk 5 penni, for lakan 10 penni.

Djursamlingarna åholmén få beses afglftsfritt; de anbefallas i allmänhetens benägna välvilja och beskydd.

Bidrag: till samlingarna emottagas med största tacksamhet. I detta afseende äro naturligtvis gåfvor af djur. som ännu icke finnas å holmen, eller af lämpliga födoämnen, inventarier m. m. välkomna, men äfven alla andra bidrag till samlingarnas ökande och underhåll emottagas tacksamt. Bidragen kunna öfverlämnas antingen till trädgårdsmästaren på holmen eller till löjtnant Aug. Fabritiua. Norra Esplanad-gatan 21.

För att i möjligaste män skydda djuren mot ohägn och ofog ombedes den besökande allmänheten att iakttaga

att icke medtagna hundar, enär erfarenheten ådagalagt att mycken skada genom dem förorsakats; vaktbetjänm-

gen på holmén är tillsagd att söka hindra hundars medförande till holmén, att fasttaga löst kringdrifvande hundar samt att i fall af behof, omedelbart döda sådana, som bryta sig in i djurens inhägnader och förfölja eller uppskrämma dem;

att ieke reta do å bolmen förvarade djuren eller i deras burar inkasta hvarjehanda föremål såsom käppar, buteljer, glasskärfvor öller andra skarpa och spetsiga saker, på hvilka djuren lätt kunna såra sig;

att ieke räcka åt djuren olämplig föda, utan hälst i detta afseende hos trädgårdsmästaren på stället inhämta nödiga upplysningar;

att ieke "hindra och störa holmbetjäningens tjänstgöring och skötsel af djuren genom anvisningar, befallningar eller förebråelser och naturligtvis ännu mindre genom våldsamt ingripande.

Däremot villo de äldre och förståndigare bland den besökande publiken, då de bevittna handlingar af råhet, själfs-våld eller misshandel mot djuren, efter förmåga söka afstyra och stäfja sådant, och därest rättelse ieke sker, om förhällandet anmäla hos vaktbetjäningen.

I allmänhet kunna klagomål från allmänhetens sida anföras antingen hos trädgårdsmästaren på stället eller i bolagets kontor N:o 20 vid Högbärgsgatan.Fölisön.

bolagen i Holsinge socken väster om H:fors stad utanför den under staden lydande egendomen Mojlans, öfverlämnades den 12 Mars 188!) genom ett för 30 år gällande arrendekontrakt till Helsingfors Utskänkningsaktiebolag och har af detta blifvit inrättad till en allmän folkpark.

Tillsynen öfver ordningen på holmen handliafves under bolagsstyrelsens öfverinseende af en utaf sagda styrelse antagen och af länets guvernör förordnad extra kronobetjänt.

Ännu för några år sedan ä^de ön en synnerligen rik skogsvegetation, och på många ställen funnos trädgrupper af utomordentlig skönhet och storlek. Men den förfärliga orkan, som don 28 Augusti 1890 öfvergick södra delen af landet, anstälde svåra förödelser på ön. vidsträkta skogspartier blefvo formligen afmejade änaa till sista trädet. Men oaktadt den ofantliga skada skogsbestånden på ön lidit, återstå dock ännu åtskilliga vackra lämningar.

Sedan bolaget öfvertagit nämda ö, hafva omfattande byggnads-, väganläggnings- och förskönings- samt brobygg-nadsarbeton blifvit utförda.

Ett vidsträkt nät af bekväma gångvägar har blifvit draget i alla riktningar genom och omkring den vackra holmén, hvarigenom densammas olika delar och många naturskönheter blifvit bekvämt tillgängliga för den besökande allmänhoten.

I midton af holmen finnes en större värds husbyggnad uppförd, der en enkel nyktorliotsvärdshus-rörolse blifvit inrättad.

För den i bolagets tjänst anstälda bevaknings- och arbetspersonalens räkning har på södra sidan af holmén blifvit uppbygdt ett bostadshus för ordningsmannen jämte ekonomibyggnader samt arbetarebostad och på norra sidan midt emot Mejlans egendom en vaktbostad.

För förbindandet af ön med fastlandet har under vintern 1891—92 en gångbro blifvit bygd. Därutöfver hafva tvänne större ångbåtsbryggor blifvit bygda på södra udden och vid västra stranden af ön. Å södra sidan af holmen har invid arbetarebostaden blifvit utgräfd en större dam, afstängd från hafvet genom en mur af sten.

Färden till holmen kan, utom landvägen öfver den förut-nämda bron, äfven göras med ångbåtar, som på regelmässigt i tidningarna tillkännagifna tider gå emellan Sandvikshamnen och Fölisön. Öfverfartsafgiften är: for-ut 25 p:i, akterut 40 p:i.

Den besökande, som vill taga öns sovärdheter i beskådande, gör bäst uti att med ångbåt resa till bryggan vid södra udden; ofvanför denna presenterar sig ordningsmannens bostad i tvänne våningar, hvaraf den öfre är afsedd till väntsal för ångbåtspassageraro.Från öfre våningens balkong erbjuder sig en mycket vacker utsikt öfver det framförliggande skärgårdslandskapet.

Från ordningsmannens bostad tages vägen västerut, delvis längs stranden, delvis genom det inre af ön till dess densamma utmynnar i en öppen plats, på andra sidan hvaraf den i norsk stil af arkitekten F. Mieritz uppförda värdshusbyggnaden reser sig. Från husets terrasser och balkonger erbjuda sig flere vackra och vidsträkta utsikter.

I värdshuset, där icke någon utskänkning af spritdrycker får äga rum, kan don bosökanae erhålla enklare mat, kaffe och thé samt läskdrycker till bland annat följande priser:

en portion biff- eller annan stek......50 p:i.

en kopp kaffe eller thé............10 „

bröd därtill................. 5 „

en smörgås...................10 „

en flaska soda, selters eller iskällardricka. '20 „

en „ limonad...............25 „

en „ vanligt mjöd............50 „

en „ champagnenljöd..........75 „

På planen utanför värdshuset är en dansostrad uppförd, där man om sön- och helgdags eftermiddagar ofta kan se en munter skara svänga sig i lifug dans.

Från värdshuset fortsättes färden norrut till öns norra udde, där vaktons bostad erhållit ön myckot vacker plats. Det är äfven härifrån den af arkitekten F. Mieritz bygda gångbron leder öfver till fasta landet.

Sedan leder vägen österut förbi floro särdeles täcka uddar och vikar, till dess man i närheten af ordningsmannens bostad kommer till dammen och längs den öfver dammuren löpande vägen tillbaka till utgångspunkten.

Mon utöfver denna ringväg omkring holmen torde det för besökare väl löna mödan att företaga en vandring längs någon at de genom det inre af holmen gående vägarna och taga i beskådande do där förekommande täcka landskapspartierna.

Holmen, jämte alla dess anläggningar anbefalles i publikens välvilliga skydd, öfverträdelse]- af god ordning eller ohägn eger ställets ordningsman stäfja och beifra, och anmodas allmänheten vänligen att, ifall den bevittnar sådana handlingar, söka stäfja dem eller, därest rättelse ej sker, hos ordningsmannen göra anmälan om förhållandet.

Klagomål från publikens sida kunna anföras hos ordföranden i bolagets styrelse magister V. Öhberg, Annegatan 5. Köp Turistföreningens publikationer

till salu i alla landets boklådor:

Reseruter i Finland sa* 4. »o

Häftet I särskildt Smf 2: — „ II „ „ -: 50 „ III „ „ -: 50 „ IV „ „ 1: 25

Turistkartor

för resor i Finland innehåller i ett band l(i kartor S7r,f 3: 50.

turistkartor:

I. Helsingfors västra

skärgård

Hhf. —: 75.

II. Hangö, Ekenäs, Ingå skärgårdar

Smf. 1: 25.

Turisten Tidtabeller och Turlistor.

Juni—Sept. 1892. 3mf —: 75.

JLa Finlande

Manuel du voyageur de St. Pétersbourg a Stockholm med 8 illustr, och 2 kartor 3mf 2: —.

Turistföreningens I Finland Årsböcker

for år 1889 3rnf 2: — o. 1890 3mf 1: 50

Turistföreningens medlem-

mar erhålla 25 0 ,',, rabatt vid köp af dess publikationer genom fören. ombudsmän eller hos centralbestgrelsen (genom Vasenius ka bokh.) i Helsingfors. Medlemsafgiften endast.? mark i året. Anteckning sker i Vaseniuska bokhandeln eller i Herr Lindebäcks sportmagasin Unionsgatan 130.*5könlitteratur.*

Söderström & C:os förlag.

Juhani Jlho: Spånor..........3btf 3:50

--Folklif.............„ 2:75

-— Patron Hellman.........„ 2:50

J. JLhrenberg: Anor och ungdom • • • • „ 3:75

--Hihuliter...........2:75

--Österut............„ 2:75

JL. Allardt: Byberättelser III......„ 2:80

Minna Canth: Arbetarens hustru • • • „ 1:75

ti. Hertzberg: Knekt och bonde • • • • „ 3:25

H. Ibsen: Kärlekens komedi......„ 2:25

Karl H. Lindholm: Sibbo jakten .... „ 2: 75

Moster Ulla: Den lif egna.......„ 1:50

JI- J. Nygren: Byyrallor I och II à • • • „ 1: —

P. Päivärinta: Bilder ur lifvet I • • • • „ 1:60

--D:o II à 2: —, III à 4: 50, IV à 2: 50

Juho fteijonen: Noveller........„ 2:50

Karl JL. Taoaststjerna: Barndomsvänner „ 7: —

--Affärer............„ 2:80

--Hårda tider...........„ 3:75

--För morgonbris.........„ 3:75

--Dikter i väntan.........„ 3:75

--Marin och genre.........„ 3:25

Helena Westermarck: Ur studieboken I

och n à • ....„ 2:75

Gabriel Lagus: Dikter.........„ 2:75

Innehåll:

Text.

Kartor och. bilder.

Annonser.

*

Böcker för turister och sportsman.

Söderström & C:os förlag:

O. M. Reuter: Finlands natur, folk och kultur, inb. 9nif 2: 75, i praktband 9mf. 3: 50.

Detta arbete, som blifvit särdeles fördelaktigt bedömdt, innehåller en sakrik och väl skrifven framställning af Finlands natur och folk.

August Ramsay: Turistlif och Idrott. I. På sommarfärd i kanot, 9nif. l: 75.

--. II. På sommarvandring, 9Tnf. 1: 75.

Underhållande skildringar från skog och sjö.

J. R. Aspelin: Olofsborg, illustrerad, inb. Øriif 2: 75.

En bok, som bör köpas af alla dem som besöka Nyslott och Olofsborg.

R. Rostedt: Borgå, handbok för stadsbor och resande, 3Tnf 1: —.

Upplysande arbeten rörande Finlands statsrättsliga förhållanden äro:

Joh. Rich. Danielsson: Finlands förening med ryska riket, 3: 60.

W. Golovin & G. Fraser: Blad ur Finlands nutid och forntid, STnf. 3: 60.

SÖDERSTRÖM & C:o,

FÖRLAGSAKTIEBOLAG, HELSINGFORS.